

ภาคผนวก

ข้อ 1. คำถาม นายเขียวได้เข้าทำสัญญาเช่าซื้อรถเก๋ง 1 คัน จากบริษัทกรุงเทพฯ จำกัด ราคา 5 แสนบาท กำหนดชำระราคากันเป็นงวด ๆ งวดละ 20,000 บาท จนกว่าจะครบตามสัญญา ต่อมา นายเขียวได้ให้นายขาว น้องชายนำรถคันดังกล่าวมาทำเป็นรถแท็กซี่มิเตอร์ และให้รับจ้างด้วย โดยให้นายขาวช่วยผ่อนชำระค่าเช่าซื้อในระหว่างที่ชำระอยู่ด้วย และหากเกิดความเสียหายใด ๆ หรือสูญหายเกิดขึ้นกับรถ ทั้งคู่ต้องร่วมกันรับผิดชอบ นายเขียวจึงนำรถนั้นไปเอาประกันภัยโจรภัย ไว้กับบริษัทใหญ่โตประกันภัย จำกัด ต่อมาอีก 1 เดือน นายขาวก็ได้นำรถคันเดียวกันไปประกันโจรภัยไว้กับบริษัทที่เล็กประกันภัย จำกัด โดยระบุให้ตนเองเป็นผู้รับประโยชน์ ต่อมาในระหว่างอายุสัญญาประกันภัย ทั้ง สองฉบับ รถเก๋งถูกลักไป ดังนั้น บริษัทผู้รับประกันภัยทั้งสองบริษัทจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ตามสัญญาหรือไม่ อย่างไร จงอธิบายพร้อมยกหลักกฎหมายประกอบเหตุผล

คำตอบ : ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 863 บัญญัติว่า “อันสัญญาประกันภัยนั้นถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ นั้นไซ้ ท่านว่า ย่อมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด ”

กรณีนายเขียว : เป็นผู้เช่าซื้อรถยนต์ย้อมมีสิทธิยึดถือและใช้ประโยชน์ในรถที่เช่าซื้อได้ และหากเกิดความเสียหายใด ๆ หรือความสูญหายอันเกิดแก่รถที่เช่าซื้อไว้จะต้องรับผิดชอบด้วย แม้ว่าจะยังไม่ได้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในรถที่เช่าซื้อก็ตาม ดังนั้น จึงถือว่า นายเขียวเป็นผู้มีส่วนได้เสียในฐานะผู้เช่าซื้อ จึงสามารถนำรถไปทำสัญญาประกันโจรภัยไว้กับบริษัทใหญ่โตประกันภัย จำกัดได้ สัญญาไม่ผูกพัน เมื่อรถถูกขโมยไป บริษัทก็ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ตามสัญญา

กรณีนายขาว : แม้จะเป็นน้องชายของนายเขียว และเป็นผู้มีส่วนในการชำระค่าเช่าซื้อ รวมทั้งเป็นผู้นำไปขับรับจ้างด้วยก็ตาม ก็หามีส่วนได้เสียในรถคันดังกล่าวไม่ ดังนั้น การที่นายขาว ได้นำรถไปทำประกันโจรภัยไว้กับบริษัทที่เล็กประกันภัย จำกัด โดยที่ไม่มีส่วนได้เสียในรถคันนั้น สัญญาไม่ผูกพันตามสัญญา เมื่อรถถูกขโมยไป บริษัทจึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน

ข้อ 2. คำถาม : นายคำ ได้ทำสัญญาประกันภัยคำจุนรถยนต์ของตนไว้กับบริษัทสยามประกันภัย จำกัด ในวงเงิน 200,000 บาท ระหว่างอายุสัญญา ฯ นายคำ ได้ให้นายแดงเช่าซื้อรถยนต์คันดังกล่าวไป ได้ส่งมอบรถให้อยู่ในความครอบครองดูแลของนายแดง ขณะที่ยังอยู่ในระหว่างเวลาผ่อนชำระค่าเช่าซื้อ และภายในอายุสัญญาประกันภัย นายแดงได้ให้นายส้มซึ่งเป็นลูกจ้างของตนขับรถยนต์คันดังกล่าวไปทำธุระให้ ซึ่งเป็นงานในทางการที่จ้าง นายส้มขับรถด้วยความประมาทเลินเล่อชนนายเหลืองได้รับบาดเจ็บสาหัส ต้องเข้ารักษาตัวในโรงพยาบาล 7 วัน นายเหลืองทราบว่ารถยนต์ที่ขับชนตนนั้น มีการประกันภัยคำจุนไว้ จึงได้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นค่ารักษาพยาบาลที่ตนได้จ่ายให้แก่โรงพยาบาลไปเป็นเงิน 70,000 บาท และค่าชดเชยแรงงานอีก 20,000 บาท จากบริษัทสยามประกันภัย จำกัด จงวินิจฉัยว่าบริษัทผู้รับประกันภัยดังกล่าว จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายเหลืองตามที่เรียกร้อง หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : นายคำ เป็นเจ้าของรถยนต์ จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียในรถยนต์ของตน และสามารถที่จะนำไปทำสัญญาประกันภัยคำจุนไว้กับบริษัทสยามประกันภัย จำกัด ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 863 สัญญามีผลผูกพัน ต่อมาในระหว่างอายุสัญญาประกันภัย นายแดงได้เช่าซื้อรถยนต์ไป และในระหว่างการผ่อนชำระค่าเช่าซื้อ ซึ่งอยู่ในอายุสัญญาประกันภัย นายส้มซึ่งเป็นลูกจ้างของนายแดงได้ขับรถคันที่เช่าซื้อไปทำธุระให้นายจ้าง ฯ แต่ขับด้วยความประมาทเลินเล่อชนนายเหลืองได้รับบาดเจ็บสาหัส ดังนั้น ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น จึงเป็นความรับผิดชอบของนายส้ม ที่จะต้องรับผิดชอบร่วมกับนายจ้าง หากใช่เป็นความรับผิดชอบของนายคำ ผู้เอาประกันภัยไม่ ดังนั้น บริษัทสยามประกันภัย จำกัด จึงไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้แก่นายเหลืองแต่ประการใด ทั้งนี้ ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทน ให้แก่บุคคลภายนอก แทนผู้เอาประกันภัย ก็ต่อเมื่อเป็นเหตุวินาศภัยที่เกิดขึ้น โดยที่ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบเท่านั้น ตาม ป.พ.พ. มาตรา 887.

ข้อ 3. คำถาม : นายประสิทธิ์ ได้ประกันชีวิตของตนในเหตุมรณะไว้กับบริษัทสยามประกันชีวิต จำกัด จำนวนเงินเอาประกันชีวิต 1 ล้านบาท โดยระบุให้นางดวงดี ภริยา เป็นผู้รับประโยชน์ และได้มอบกรมธรรม์ประกันชีวิตให้แก่นางดวงดี เก็บรักษาไว้ ต่อมาในระหว่างอายุสัญญา นายประสิทธิ์ได้หย่าขาดกับ นางดวงดี และมาสมรสใหม่กับนางเดือนแรม ถ้านายประสิทธิ์มาปรึกษาท่านด้วยประสงค์จะเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ ตามสัญญาประกันชีวิต จากนางดวงดี เป็นนางเดือนแรม ดังนี้ ขอให้ท่านแนะนำแก่นายประสิทธิ์ เพื่อการเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ดังกล่าวว่า จะกระทำได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : นางดวงดี เป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันชีวิตของนายประสิทธิ์ และได้รับมอบกรมธรรม์ประกันชีวิตเก็บรักษาไว้ แต่นางดวงดีไม่ได้แจ้งเป็นหนังสือไปยังบริษัทสยามประกันชีวิต จำกัด เพื่อแสดงเจตนาถือเอาประโยชน์ตามสัญญานั้น ดังนั้น นายประสิทธิ์ยังสามารถเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์มาเป็น นางเดือนแรมให้เป็นผู้รับโอนประโยชน์คนใหม่ได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 891.

ข้อ 4. คำถาม : นายสมานได้นำบ้านของตนราคา 500,000 บาท ไปประกันอัคคีภัยไว้กับบริษัทชานาญ ประกันภัย จำกัด เมื่อวันที่ 7 ตุลาคม 2534 ในวงเงินประกัน 300,000 บาท และในอีกวันหนึ่งต่อมา คือวันที่ 8 ตุลาคม 2534 นายสมานได้นำบ้านหลังนั้นไปประกันอัคคีภัย เช่นเดียวกันไว้กับบริษัทสุพจน์ ประกันภัย จำกัด ในวงเงิน 300,000 บาท อีก ต่อมาในระหว่างอายุสัญญาประกันภัย ทั้งสองฉบับ บ้านของนายสมานถูกไฟไหม้หมดทั้งหลัง นายสมานจึงเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทสุพจน์ประกันภัย จำกัด แต่กลับไม่เรียกเอาจาก บริษัทชานาญประกันภัย จำกัด โดยเรียกจากบริษัทสุพจน์ประกันภัย จำกัด ให้จ่าย 300,000 บาทก่อน ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า บริษัทสุพจน์ประกันภัย จำกัด จะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้นายสมานเพียงใด หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : นายสมานไม่ได้ใช้สิทธิเรียกร้องต่อบริษัทแรกก่อน ดังนั้นจึงไม่มีสิทธิเรียกร้องจากบริษัทหลัง และทั้งไม่ปรากฏว่านายสมานได้สละสิทธิเรียกร้องต่อบริษัทแรก ด้วยเหตุนี้ บริษัทสุพจน์ประกันภัยจำกัด สามารถปฏิเสธการชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่นายสมานได้ แต่ถ้านายสมานยังคงยืนยันที่จะให้บริษัทสุพจน์ประกันภัย ฯ จ่ายค่าสินไหมทดแทน บริษัทสุพจน์ประกันภัย ฯ ก็จะจ่ายค่าสินไหมทดแทนเพียง 200,000 บาท เท่าที่ตนจะต้องรับผิดชอบในส่วนที่เหลือเท่านั้นตามกฎหมาย (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 870 วรรคสาม)

ข้อ 5. คำถาม : บุญเรือนเช่าซื้อรถยนต์โดยสารมาจากบุญเฮง จากนั้นบุญเรือนได้นำรถมาเข้าร่วมเพื่อขอจดทะเบียนวิ่ง - รับส่งคนโดยสาร ในนามของบริษัทพ่อเลี้ยงจำกัด บริษัทจะได้รับประโยชน์โดยหักเปอร์เซ็นต์เป็นรายเที่ยวของจำนวนค่าโดยสารและหากรถยนต์เสียหายอย่างไร ๆ บุญเรือนต้องเป็นผู้รับผิดชอบเอง บริษัทพ่อเลี้ยงจำกัด ได้นำรถคันดังกล่าวไปเอาประกันโจรภัยไว้กับบริษัทปลอดภัยจำกัด โดยระบุให้บริษัทพ่อเลี้ยงจำกัดเป็นผู้รับประกันแต่ต่อมาอีก 3 วัน วิศวกรของบุญเรือนได้นำเอารถคันดังกล่าวไปทำสัญญาประกันโจรภัยไว้กับบริษัทพันภัยจำกัดอีก โดยระบุให้ตัววิสาเองเป็นผู้รับประกัน ขณะที่ยังอยู่ในอายุสัญญาทั้งสองฉบับ รถยนต์โดยสารคันนั้นถูกคนร้ายลักไป ดังนี้ บริษัททั้งสองจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ตามสัญญาหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : ในกรณีที่บริษัทพ่อเลี้ยงจำกัดเป็นผู้เอาประกัน บริษัท ฯ มิได้เป็นเจ้าของรถที่เอาประกัน และมีใช่เป็นผู้ใช้รถหรือรับประกันภัยจากรถเมื่อรถเกิดความเสียหาย บุญเรือนซึ่งเป็นผู้เช่าซื้อก็ยังเป็นผู้รับผิดชอบเอง ดังนั้นบริษัทพ่อเลี้ยงจำกัดจึงมิใช่เป็นผู้มีส่วนได้เสียในรถที่เอาประกัน สัญญาประกันจึงไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างใดตามมาตรา 863 เมื่อรถถูกลักไป ผู้รับประกันจึงไม่ต้องรับผิดชอบชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (เทียบในฎีกาที่ 3054 / 2525)

ส่วนในกรณีที่วิสาหกิจของบุญเรือนนำรถไปเอาประกันภัยนั้น เมื่อบุญเรือนซึ่งเป็นผู้เช่าซื้อรถยนต์ มีส่วนได้เสียในรถที่เช่าซื้อ กล่าวคือมีสิทธิยึดถือ ใช้ประโยชน์ ตลอดจนรับผิดชอบในความเสียหายหรือสูญหายอันเกิดแก่รถยนต์ที่เช่าซื้อ และเมื่อชำระราคาค่าเช่าซื้อเสร็จสิ้นแล้วย่อมได้กรรมสิทธิ์ในรถคันนั้นด้วย ดังนั้น วิสาหกิจเป็นภริยาของบุญเรือนผู้เช่าซื้อก็ย่อมมีส่วนได้เสียในรถคันนั้นด้วย สัญญาประกันที่วิสาหกิจทำไว้กับบริษัทประกันภัยจำกัดจึงผูกพันคู่สัญญาบริษัทประกันภัย จำกัด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ตามสัญญา (เทียบในฎีกาที่ 1788 / 2520)

อย่างไรก็ตาม ตามปัญหาข้อนี้ ไม่ต้องวินิจฉัยถึงเรื่องการประกันภัยหลายรายตามมาตรา 870 เพราะได้มีการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทประกันภัย จำกัด เพียงรายเดียวเท่านั้น

ข้อ 6. คำถาม : นายเอกทำสัญญาประกันชีวิตตนเองไว้กับบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด มีกำหนดระยะเวลา 15 ปี จำนวนเงินที่เอาประกัน 500,000 บาท โดยระบุให้นางสาว แอน บุตรสาวเป็นผู้รับประโยชน์ นางสาว แอน ได้แจ้งให้บริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด ทราบแล้วว่า ตนจะเข้าถือเอาประโยชน์จากสัญญานี้ หากนายเอกบิดาถึงแก่ความตาย ต่อมา นายเอกไม่ประสงค์จะให้นางสาวแอน เป็นผู้รับประโยชน์ นายเอกจึงได้ทำหนังสือโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาไปให้นางสาวหนึ่ง และมีหนังสือบอกกล่าวไปยังบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด ให้ทราบ ต่อมาอีก 4 ปีนับแต่วันทำสัญญา นายเอกถูกนายเหี้ยมฆ่าตาย ดังนั้น ให้ท่านวินิจฉัยว่า

- (1) ใครจะมีสิทธิเรียกร้องเอาเงินตามสัญญาจากบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด
- (2) เมื่อบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด จ่ายเงินตามสัญญาไปแล้วจะสามารถฟ้องเรียกเงินคืนจากนายเหี้ยมได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : (1) นางสาวเหม่งมีสิทธิเรียกร้องเอาเงินตามสัญญา เพราะเมื่อข้อเท็จจริงไม่ปรากฏว่า นายเอกได้ส่งมอบกรรมกรรมประกันชีวิตให้แก่ นางสาวแอน แม้ นางสาวแอนจะบอกกล่าวแสดงเจตนาไปยังบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต แล้วก็ตาม นายเอกก็ยังสามารถโอนสิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกันชีวิตไปให้นางสาวเหม่งได้ (ตามมาตรา 891) ทั้งนี้ โดยการทำเป็นหนังสือและบอกกล่าวเป็นหนังสือไปยังบริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด (ตาม มาตรา 303 และมาตรา 306) เมื่อนายเอกโอนสิทธิเรียกร้องไปให้นางสาวเหม่งแล้ว นางสาวแอนก็ไม่มีสิทธิเรียกร้องอีกต่อไป

(2) ในสัญญาประกันชีวิตนั้น แม้บริษัทกรุงเทพประกันชีวิต จำกัด จะได้จ่ายเงินไปตามสัญญาแล้ว ก็จะไม่ฟ้องเรียกจากนายเหี่ยมไม่ได้ (ตามมาตรา 896) เพราะไม่มีการรับช่วงสิทธิในสัญญาประกันชีวิต ดังนั้น ทายาทของผู้ตายเท่านั้นที่มีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน จากบุคคลภายนอกในฐานะละเมิด

ข้อ 7. คำถาม : นายโก๋ เข้าซื้อรถยนต์จากบริษัทกิตติยนต์ จำกัด โดยนายกองได้ทำสัญญารับรองการเข้าชื่อของนายโก๋ว่า “ถ้านายโก๋ผิดสัญญาไม่ชำระค่าเช่าซื้อ นายกองจะชำระค่าเช่าซื้อที่ค้างทั้งหมดให้แก่ นายโก๋ และนายโก๋จะโอนกรรมสิทธิ์ในรถยนต์คันนี้ให้แก่ นายกอง” นายโก๋ เกรงว่าจะเกิดอุบัติเหตุ จึงนำรถยนต์ที่เช่าซื้อไปทำประกันวินาศภัยไว้กับบริษัทผู้รับประกัน เอ.โอ.เอ จำกัด โดยระบุให้นายโก๋เป็นผู้เอาประกันภัยและเป็นผู้รับประกัน โดยนายกองเป็นผู้ส่งเบี้ยประกันให้ ต่อมาในระหว่างอายุสัญญาประกัน ได้เกิดวินาศภัยขึ้นแก่รถยนต์คันที่เอาประกัน และในวันรุ่งขึ้น นายโก๋ผิดสัญญาไม่ชำระค่าเช่าซื้อ นายกองจึงชำระค่าเช่าซื้อที่ค้างทั้งหมดให้แก่ นายโก๋ และนายโก๋ก็โอนกรรมสิทธิ์ในรถยนต์คันนี้ให้แก่ นายกองตามสัญญาเช่าซื้อที่ทำกันไว้ ดังนี้ บริษัทผู้รับประกัน เอ.โอ.เอ. จำกัด จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายกองหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : นายโกเป็นผู้เช่าซื้อรถยนต์ แม้จะยังชำระค่าเช่าซื้อไม่ครบและกรรมสิทธิ์ยังไม่โอนมาเป็นของนายโกก็ตาม แต่ผู้เช่าซื้อก็มีสิทธิยึดถือใช้ประโยชน์ตลอดจนรับผิดชอบในความเสียหาย หรือสูญหายอันเกิดแก่รถยนต์ที่เช่าซื้อ ผู้เช่าซื้อจึงมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกัน สัญญาประกันภัยจึงผูกพันบริษัทผู้รับประกัน ตามมาตรา 863 เมื่อเกิดวินาศภัยขึ้นแก่รถยนต์ที่เอาประกัน บริษัทผู้รับประกัน ย่อมมีหน้าที่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายโก ตามสัญญา

แต่ข้อเท็จจริงปรากฏว่า หลังจากเกิดวินาศภัยแล้ว รถยนต์คันดังกล่าวได้โอนมาเป็นของนายกอง เพราะนายกองได้ชำระค่าเช่าซื้อให้แก่ นายโก อันเป็นการโอนโดยอาศัยสิทธิเรียกร้องตามสัญญาเช่าซื้อที่ทำกันไว้ ปัญหาจึงมีว่าการโอนวัตถุที่เอาประกันนี้ จะทำให้นายกองมีสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทผู้รับประกันหรือไม่ จะเห็นได้ว่า ตามข้อเท็จจริงเป็นเรื่องที่วินาศภัยเกิดขึ้นก่อนที่จะมีการโอนวัตถุที่เอาประกัน สิทธิเรียกร้องตามสัญญาประกัน จึงอยู่ที่นายโก ซึ่งเป็นผู้ทรงสิทธิในฐานะผู้เช่าซื้ออยู่ในขณะนั้น การโอนวัตถุที่เอาประกันในภายหลังเกิดวินาศภัยไม่ได้หมายรวมถึงการโอนสิทธิตามสัญญาประกันที่เกิดขึ้นก่อนแล้ว กรณีไม่ต้องด้วยบทบัญญัติในมาตรา 875 ที่ให้สิทธิตามสัญญาประกันภัยโอนตามวัตถุที่เอาประกัน เพราะการโอนวัตถุที่เอาประกันตามมาตรานี้ จะต้องเป็นการโอนก่อนที่จะเกิดวินาศภัยขึ้น (โดยนัยคำพิพากษาฎีกาที่ 2427/2525)

ดังนั้น บริษัทผู้รับประกันภัย เอ.โอ.เอ. จำกัด จึงไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายกอง

ข้อ 8. คำถาม : นายสมาน ประกอบอาชีพเป็นชาวนา มีที่นาของตนเอง 50 ไร่ ได้ทำสัญญาประกันชีวิตไว้กับบริษัทเมืองใหม่ประกันชีวิต จำกัด จำนวนเงินที่เอาประกันชีวิต 5,000,000 บาท มีกำหนดระยะเวลา 20 ปี เมื่อประกันชีวิตไปได้ 2 ปี นายสมานถึงแก่กรรม เจ้าหน้าที่ของบริษัทเมืองใหม่ประกันชีวิต จำกัด ได้ออกไปตรวจ

สอบข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏว่านายสมานมีรายได้ต่ำ ฐานะการเงินไม่ดี แต่ได้แถลง
เท็จว่ามีฐานะดีมีรายได้สูง บริษัทเมืองใหม่ประกันชีวิต จำกัด รับประกันชีวิตไว้โดย
หลงผิด จึงมีความประสงค์จะบอกล้างสัญญาประกันชีวิต ตามประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ มาตรา 865 ถ้าท่านเป็นทนายความของบริษัทเมืองใหม่ประกันชีวิตจำกัด
จะดำเนินการอย่างไร จึงจะถูกต้องตามกฎหมาย

คำตอบ : ผู้รับประกันชีวิต ควรจะารู้เท่าทันถึงฐานะของผู้ขอเอา
ประกันชีวิต ซึ่งเป็นชานา โดยใช้ความระมัดระวังสอดส่องเชิงวิญญูชนว่า ชานา
ควรมีรายได้เพียงใด แม้ผู้ขอเอาประกันชีวิต จะปกปิดหรือแถลงเท็จเกี่ยวกับฐานะอัน
แท้จริง ผู้รับประกันชีวิตก็ห้ามสิทธิบอกล้างโมฆียะกรรมไม่ ตามประมวลกฎหมาย
แพ่งและพาณิชย์ มาตรา 866 ให้ถือว่าสัญญาประกันชีวิตเป็นอันสมบูรณ์ บอกล้าง
ไม่ได้ (คำพิพากษาฎีกาที่ 2447 / 2516)

ข้อ 9 คำถาม : นายแจ่มได้เอาบ้านของตนเองประกันอัคคีภัยไว้กับบริษัทไทย
สมุทรประกันภัย จำกัด โดยกำหนดราคาแห่งมูลประกันไว้ในกรมธรรม์ประกันจำนวน
700.000 บาท และได้กำหนดจำนวนเงินเอาประกันเท่ากับราคาแห่งมูลประกันภัย
โดยกำหนดให้ธนาคารเจ้าหนี้เป็นผู้รับประโยชน์ระหว่างอายุสัญญา นายแจ่มได้
ทะเลาะวิวาทกับภริยาของตนอย่างรุนแรงและออกจากบ้านไป ภริยาของนายแจ่ม
โมโหมาก จึงเอาน้ำมันก๊าดที่นายแจ่มวางทิ้งไว้ในบ้าน โดยประมาทเดินเลื้อ มาราด
และจุดไฟเผาบ้านดังกล่าวจนไฟไหม้หมดทั้งหลัง ปรากฏว่า เมื่อตีราคาค่าเสียหายแล้ว
บ้านของนายแจ่มมีราคาแท้จริงเพียง 100,000 บาท ดังนี้ บริษัท ฯ ผู้รับประกันภัย
จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายแจ่มตามสัญญาประกันภัยหรือไม่ และบริษัท
ผู้รับประกันภัยจะมีข้อต่อสู้นายแจ่มในแง่กฎหมายอย่างไร

คำตอบ : บริษัทไทยสมุทรประกันภัย จำกัด จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่นายแจลล์ตามสัญญาประกันอัคคีภัย ทั้งนี้ เพราะวินาศภัยที่เกิดไฟไหม้บ้านขึ้นนั้น เกิดจากการกระทำของภริยานายแจลล์ ไม่ได้เกิดจากการกระทำเพราะความทุจริต หรือความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของนายแจลล์ ผู้เอาประกันภัย หรือธนาคารซึ่งเป็นผู้รับประกัน (ตาม ป.พ.พ.มาตรา 879) ฉะนั้น จึงไม่เข้าข่ายยกเว้นของกฎหมาย ที่บริษัทฯ ผู้รับประกันภัยจะไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายแจลล์

แต่เนื่องจากราคาแห่งมูลประกันภัย ตามที่นายแจลล์กำหนดไว้ในกรมธรรม์จำนวน 700,000 บาท (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 867 วรรคสาม (3) เมื่อเทียบกับจำนวนวินาศภัยอันแท้จริงที่นายแจลล์ได้รับจำนวน 100,000 บาท นั้น ปรากฏว่า มีจำนวนแตกต่างกันมาก บริษัทฯ ผู้รับประกันภัยจึงมีสิทธิที่จะพิสูจน์ว่า ราคาแห่งมูลประกันภัยตามที่นายแจลล์ผู้เอาประกันภัยกำหนดไว้นั้น เป็นจำนวนสูงเกินไปหนักและขอใช้ค่าสินไหมทดแทนเพียงความเสียหายอันแท้จริง จำนวน 100,000 บาท พร้อมทั้งคืนเบี้ยประกันภัยให้ตามส่วน กับทั้งดอกเบี้ยอีกด้วย (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 874 และ มาตรา 877 (1))

ข้อ 10. คำถาม : นายสุทนต์ เอาประกันอัคคีภัยบ้านของตนราคา 500,000 บาท ไว้กับบริษัทผู้รับประกันภัยแห่งหนึ่ง ในวงเงิน 200,000 บาท ต่อมาระหว่างอายุสัญญาประกัน ได้เกิดระเบิดขึ้นที่ปั้มแก๊สซึ่ง ตั้งอยู่ใกล้บ้านของนายสุทนต์ ทั้งนี้เพราะเด็กปั้มประมาทเลินเล่อทิ้งก้นบุหรี่ลงบนพื้น และสมผัสเอาก้นบุหรี่ไปที่กองกระดาษทำให้เกิดไฟลุกขึ้นรอบถังแก๊ส และแก๊สระเบิดในเวลาต่อมา จากแรงระเบิดทำให้บ้านของนายสุทนต์พังทลายลงมาทั้งหมด นายสุทนต์จึงเรียกให้บริษัทผู้รับประกันชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้เต็มตามจำนวนเงินที่เอาประกัน คือ 200,000 บาท เมื่อบริษัทฯ ได้ชดใช้เงินให้แก่ นายสุทนต์แล้ว อยากทราบว่า บริษัทฯ จะรับช่วงสิทธิของนายสุทนต์ไปเรียกร้องเอา กับเด็กปั้มที่ทำให้เกิดวินาศภัยขึ้นนั้น ได้หรือไม่ เพียงใด

คำตอบ : นายสุทนได้อำนาจบ้านของตนราคา 500,000 บาท ไปประกันอัคริภัยไว้กับบริษัทผู้รับประกันภัย ในวงเงินเอาประกัน 200,000 บาท ปรากฏว่าในระหว่างอายุสัญญาประกัน ได้เกิดระเบิดขึ้นที่ปั้มแก๊ส ซึ่งตั้งอยู่ใกล้บ้านของนายสุทน จากแรงระเบิดทำให้บ้านของนายสุทนพังทลายลงมาทั้งหมด จะเห็นได้ว่าวินาศภัยที่เกิดขึ้นกับบ้านของนายสุทนนั้นไม่ได้เกิดจากอัคริภัย แต่เกิดจากแรงระเบิดของปั้มแก๊ส ซึ่งโดยปกติแล้ว บริษัทผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบ เพราะเป็นวินาศภัยที่ไม่ตรงกับตามที่ระบุไว้ในสัญญา การที่บริษัทผู้รับประกันภัย ได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่นายสุทนเต็มตามจำนวนเงินที่เอาประกันคือ 200,000 บาทนั้น ถือได้ว่าเป็นการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยไปโดยผิดวัตถุประสงค์ ตามสัญญาประกันภัยที่ได้ทำกันไว้ ในกรณีเช่นว่านี้ แม้ความวินาศภัยนั้นจะเกิดขึ้นเพราะการกระทำของเด็กปั้ม ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกก็ตาม บริษัท ฯ ก็ไม่อาจเข้ารับช่วงสิทธิของผู้เอาประกันภัย ซึ่งมีต่อบุคคลภายนอกได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 880 วรรคแรก ประกอบมาตรา 867 วรรคสาม (2)

ดังนั้น บริษัทผู้รับประกันภัย จะเข้าไปรับช่วงสิทธิของนายสุทนเรียกร้องเอาจากเด็กปั้ม ที่ทำให้เกิดวินาศภัยขึ้นนั้นไม่ได้เลย ส่วนค่าสินไหมทดแทนจำนวน 200,000 บาท ที่บริษัท ฯ ได้จ่ายให้แก่นายสุทนไปนั้น ถือว่าตกเป็นพับแก่บริษัท ฯ ไป

ข้อ 11. คำถาม : นายสอน ต้องการทำสัญญาประกันภัยรถยนต์ของตน ได้ทำคำเสนอขอเอาประกัน พร้อมทั้งชำระเบี้ยประกันให้ตัวแทนของบริษัทกิตติประกันภัยจำกัด โดยส่งไปให้บริษัท ฯ ในวันที่ 1 ตุลาคม 2539 บริษัท ฯ ตกลงทำสัญญาประกันภัยรถยนต์ ในวันที่ 5 ตุลาคม 2539 และได้ออกกรมธรรม์ประกันภัยให้ในวันที่ 8 ตุลาคม 2539 ระหว่างที่บริษัท ฯ ส่งกรมธรรม์มาให้ นายสอนทางไปรษณีย์ ปรากฏว่า นายสอนได้ประสบอุบัติเหตุ รถยนต์คันที่เอาประกันภัยไว้คว่ำเสียหายยับเยิน ในวันที่ 7 ตุลาคม 2539 และกรมธรรม์ประกันภัยได้มาถึง นายสอนในวันที่ 10 ตุลาคม 2539 นายสอนได้แจ้งให้บริษัท ฯ ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่บริษัท ฯ ปฏิเสธ โดยอ้างว่า นายสอนไม่มีสิทธิเรียกร้อง ดังนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่า บริษัทกิตติประกันภัย จำกัด จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายสอนหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : สัญญาประกันภัยรถยนต์ของนายสอน ได้เกิดขึ้นแล้วตั้งแต่วันที่ 5 ตุลาคม 2539 เมื่อบริษัทกิตติประกันภัย จำกัด ได้สนองรับตกลงทำสัญญาประกันภัย แม้อต่อมา บริษัท ฯ จะได้ออกกรมธรรม์ให้ภายหลังที่นายสอน ผู้เอาประกันภัยได้เกิดอุบัติเหตุรถยนต์ว่า บริษัท ฯ ก็ยังคงต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย ทั้งนี้ เพราะสัญญาประกันภัยเกิดขึ้นด้วยคำเสนอ สนองถูกต้องตรงกัน โดยไม่ต้องทำตามแบบแต่อย่างใด เพียงแต่เมื่อจะฟ้องร้องบังคับคดี จะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ หรือลงลายมือชื่อของตัวแทนฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ซึ่งกรมธรรม์ประกันภัย ก็เป็นเพียงหลักฐานที่ทางฝ่ายบริษัท ฯ ผู้รับประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย และจะออกให้ภายหลังที่เกิดสัญญาประกันภัยแล้วเท่านั้น โดยอาจจะเป็นวันเดียวกับวันที่ทำสัญญาประกันภัยก็ได้

ดังนั้น บริษัทกิตติประกันภัย จำกัด จะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่นายสอน แม้สัญญาประกันภัยดังกล่าว จะไม่ได้ระบุให้ใครเป็นผู้รับประกันภัย ก็ถือว่า นายสอนเป็นผู้รับประกันภัยด้วยตนเอง เพราะกฎหมายกำหนดว่า ผู้เอาประกันภัย และผู้รับประกันภัยจะเป็นบุคคลหนึ่งคนเดียวกันก็ได้

ข้อ 12. คำถาม : นายแสวง มีอาชีพขับรถยนต์บรรทุก ได้ทำสัญญาประกันภัยค่าจ้างไว้กับบริษัทไทยเจริญประกันภัย จำกัด ในวงเงิน 100,000 บาท ครั้นต่อมา นายแสวง ขับรถยนต์บรรทุก ชนนายสวาทซึ่งโครงหัก นายสวาทต้องเสียเงินค่ารักษาพยาบาลจำนวน 100,000 บาท นายสวาทจึงฟ้องเรียกเงินจำนวนนี้จาก บริษัทไทยเจริญประกันภัย จำกัด แต่ผู้เดียว บริษัทไทยเจริญประกันภัย จำกัด ได้จ่ายเงินให้นายสวาทจำนวนเงิน 70,000 บาท ซึ่งยังขาดอยู่อีกจำนวน 30,000 บาท นายสวาทจึงฟ้องนายแสวง เรียกเงินที่ขาดอยู่อีก 30,000 บาท ดังนี้ นายแสวงต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ทำละเมิด ใช้ค่าสินไหมทดแทนส่วนที่ยังขาดอยู่ แก่นายสวาทหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : ผู้เสียหาย คือนายสาวท ได้ใช้สิทธิเรียกร้องต่อบริษัท ไทยเจริญประกันภัย จำกัด ผู้รับประกันภัยแต่เพียงผู้เดียวโดยไม่ได้ขอให้เรียกนายแสวง ผู้เอาประกันภัยเข้ามาสู่คดีด้วย แม้นายแสวงจะอยู่ในฐานะผู้ทำละเมิด ก็ไม่ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่ขาดจำนวน 30,000 บาท ให้แก่นายสาวท (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 888)

ข้อ 13. คำถาม : นางอรทัย ได้ทำสัญญาประกันชีวิตตนเอง ไว้กับบริษัทเชิดชัย ประกันภัย จำนวนเงินเอาประกัน 300,000 บาท โดยระบุให้นายสมโชค บุตรชาย เป็นผู้รับประโยชน์ ต่อมา นางอรพรรณ เพื่อนของนางอรทัย ได้ขับรถพานางอรทัย ไปเที่ยวพื้ชยา และด้วยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของนางอรพรรณ เป็นเหตุให้รถคว่ำ ปรากฏว่า นางอรทัยถึงแก่ความตาย นายสมโชคได้ไปขอรับเงินเอาประกันชีวิตจากบริษัท ฯ เมื่อบริษัท ฯ ได้จ่ายเงินให้นายสมโชคไป 300,000 บาท ตามสัญญาแล้ว บริษัท ฯ จึงได้ยื่นฟ้องนางอรพรรณให้ชำระเงินให้บริษัท ฯ จำนวน 300,000 บาท โดยอ้างว่า นางอรพรรณเป็นต้นเหตุทำให้นางอรทัยตาย บริษัท ฯ เป็นผู้รับช่วงสิทธิของนายสมโชคด้วย ดังนั้น นางอรพรรณ จะมีทางต่อสู้บริษัท ฯ ตามฟ้องได้หรือไม่อย่างไร

คำตอบ : เมื่อนางอรพรรณได้ขับรถโดยประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจนเป็นเหตุให้รถคว่ำ และนางอรทัยถึงแก่ความตาย นางอรพรรณย่อมมีความผิดที่จะต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทน ให้แก่นายสมโชคทายาทของนางอรทัย การที่บริษัทเชิดชัย ประกันภัย จำกัด ได้จ่ายเงินให้นายสมโชค เป็นการจ่ายให้ตามสัญญาประกันชีวิตที่ได้ทำไว้กับนางอรทัย จึงไม่สามารถไปเรียกให้นางอรพรรณใช้ให้แก่นบริษัท ฯ ได้ และบริษัท ฯ จะอ้างว่าเป็นผู้รับช่วงสิทธิของนายสมโชคก็ไม่ได้เช่นกัน เพราะนายสมโชค ยังมีสิทธิที่จะเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทนจากนางอรพรรณได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 896

ฉะนั้น นางอรพรรณ มีทางต่อสู้บริษัท ฯ ในคดีนี้ได้ว่า บริษัท ฯ ไม่อาจเรียกให้นางอรพรรณชดใช้เงินให้บริษัท ฯ ได้ เพราะบริษัท ฯ ไม่อาจรับช่วงสิทธิของนายสมโชคได้ เนื่องจากนายสมโชคยังมีสิทธิตามกฎหมายอยู่

ข้อ 14. คำถาม : นายอรุณได้ทำสัญญาประกันภัยรถยนต์ของตนไว้กับบริษัท ธงชัยประกันภัย จำกัด เมื่อวันที่ 1 มีนาคม 2538 มีกำหนดเวลา 1 ปี จำนวนเงินเอาประกัน จำนวน 300,000 บาท อัตราเบี้ยประกันภัย 6,000 บาท นายอรุณได้ชำระเบี้ยประกันภัยในวันทำสัญญาไปเรียบร้อยแล้ว ในกรมธรรม์ที่ออกให้นายอรุณยึดไว้เป็นหลักฐานมีข้อความระบุไว้ตอนหนึ่งว่า “กำหนดเวลาเริ่มต้นเสี่ยงภัยแห่งสัญญา ตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2538 เป็นต้นไป” ครั้นต่อมาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2538 นายอรุณจะต้องเดินทางไปต่างประเทศ จึงได้ขายรถยนต์นั้นให้นายเย็นไปและในวันนั้นเอง นายอรุณได้ทำหนังสือบอกเลิกสัญญาประกันภัยรถยนต์ ไปยังบริษัทธงชัยประกันภัย จำกัด รวมทั้งขอรับเบี้ยประกันภัยคืน ดังนี้

- (1) นายอรุณมีสิทธิบอกเลิกสัญญาประกันภัยได้หรือไม่ เพราะเหตุใด
- (2) บริษัทธงชัยประกันภัย จำกัด จะต้องคืนเบี้ยประกันภัยให้นายอรุณหรือไม่ จำนวนเท่าใด เพราะเหตุใด

คำตอบ : ในกรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัท ฯ มอบไว้ให้นายอรุณยึดถือเป็นหลักฐานมีข้อความระบุว่า “กำหนดเวลาเริ่มต้นเสี่ยงภัยแห่งสัญญา ตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2538 เป็นต้นไป” นั่นก็แสดงว่าการเสี่ยงภัยของบริษัทผู้รับประกันภัยได้เกิดขึ้นในวันที่ 10 มีนาคม 2538 เป็นต้นไป ช่วงระยะเวลาก่อนหน้านั้น คือตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2538 ถึงวันที่ 9 มีนาคม 2538 ผู้รับประกันภัยหาได้เริ่มเข้ามาเสี่ยงภัยไม่ การเสี่ยงภัยของผู้รับประกันภัยจะเริ่มขึ้นตั้งแต่วันที่ 10 มีนาคม 2538 เป็นต้นไป ส่วนช่วงตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม 2538 ถึงวันที่ 9 มีนาคม 2538

เป็นระยะเวลาก่อนเริ่มเสี่ยงภัย ซึ่งถ้านายอรุณจะบอกเลิกสัญญาในช่วงนี้ นายอรุณทำได้ โดยยอมเสียเบี้ยประกันภัยให้แก่บริษัทธงชัยประกันภัย จำกัด กิ่งหนึ่ง คือ 3,000 บาท จากจำนวนเบี้ยประกันที่ชำระในวันทำสัญญาไปแล้ว 6,000 บาท (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 872)

ดังนั้น (1) นายอรุณจะมีสิทธิบอกเลิกสัญญาประกันภัยได้ เพราะบริษัทธงชัยประกันภัย จำกัด ยังไม่เริ่มเสี่ยงภัย ตาม ป.พ.พ. มาตรา 872

(2) บริษัทธงชัยประกันภัย จำกัด จะต้องคืนเบี้ยประกันภัยให้นายอรุณ จำนวน 3,000 บาท จากเบี้ยประกันภัยที่จ่ายไปแล้วในวันทำสัญญาจำนวน 6,000 บาท ที่เหลืออีก 3,000 บาท เป็นสิทธิของบริษัทธงชัยประกันภัย จำกัด ที่จะได้รับกิ่งจำนวน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 872

ข้อ 15. คำถาม : นายโคมีบุตรชายอยู่ 2 คน คือนายดิ่ง และนายค้อย นายโคได้ทำสัญญาเอาประกันชีวิตของตนเองโดยอาศัยเหตุมรณะ ระบุให้นายดิ่งเป็นผู้รับประโยชน์ตามสัญญาประกันภัย ต่อมาภายในอายุสัญญาประกัน นายโคเห็นว่านายดิ่งมีความประพฤติไม่ดี จึงแจ้งไปยังบริษัทผู้รับประกันว่า ขอเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์จากนายดิ่ง เป็นนายค้อย เมื่อนายดิ่งทราบเรื่องจึงเข้าต่อว่านายค้อย ว่านายค้อยยุ่งให้บิดาเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ ในที่สุดเกิดวิวาทกันขึ้น นายค้อยเห็นว่าตนสู้นายดิ่งไม่ได้ จึงชักปืนขึ้นจะยิงชู่ นายโคจึงเข้าห้าม บังเอิญมือปัดไปถูกปืน กระสุนปืนลั่นไปถูกนายโคถึงแก่ความตาย ดังนี้ บริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องใช้เงินตามสัญญาประกันให้แก่ผู้ใด หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : จากข้อเท็จจริงตามอุทาหรณ์ เป็นกรณีที่นายโคทำสัญญาประกันชีวิต โดยระบุตัวผู้รับประโยชน์ไว้แล้ว ถือว่าเป็นการทำสัญญาเพื่อประโยชน์ของบุคคลภายนอก เมื่อนายดิ่ง ซึ่งเป็นผู้รับประโยชน์ยังไม่ได้แสดงเจตนาเข้าถือเอาประโยชน์ไปยังบริษัทผู้รับประกัน และยังไม่ได้รับมอบกรมธรรม์ประกันภัยจากผู้เอา

ประกันภัย นายโตจึงสามารถเปลี่ยนตัวผู้รับประกันภัยได้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 891 และเมื่อนายโตเปลี่ยนตัวผู้รับประกันภัย จากนายตั้งเป็นนายค้อยแล้ว นายค้อยก็ยอมเป็นผู้รับประกันภัยตามสัญญาประกันภัยนั้น

การที่นายโตถึงแก่ความตาย เพราะถูกกระสุนปืนของนายค้อยนั้น ไม่เป็นเหตุให้บริษัทผู้รับประกัน อ่างเหตุยกเว้นการใช้เงินตามมาตรา 895 (2) ได้ เพราะเหตุที่จะอ้างได้นั้น จะต้องเป็นเรื่องที่ผู้รับประกัน ฆ่าผู้เอาประกันตายโดยเจตนา แต่ตามข้อเท็จจริงเป็นเรื่องอุบัติเหตุ มิใช่ผู้รับประกันมีเจตนาฆ่าผู้เอาประกัน ดังนั้นบริษัทผู้รับประกัน จึงต้องใช้เงินตามสัญญาประกันให้แก่ผู้รับประกัน คือ นายค้อย

ข้อ 16. คำถาม : นายสมชาย นำนางสมหญิง ภริยาไปทำสัญญาเอาประกันชีวิตไว้กับบริษัทรับประกันชีวิตแห่งหนึ่ง นายสมชาย แถลงว่า นางสมหญิงภริยามีสุขภาพสมบูรณ์ แต่นางสมหญิงรู้ตัวดีว่า ตนกำลังเป็นมะเร็งที่เต้านม นางสมหญิงอายุจึงนิ่งเฉยเสีย ต่อมานางสมหญิงถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็ง ภายในอายุสัญญา นายสมชายจึงเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบริษัท ฯ ผู้รับประกันภัย ดังนี้ บริษัท ฯ จะมีข้อต่อสู้ในเรื่องนี้อย่างใด หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : บริษัทผู้รับประกันชีวิต มีข้อต่อสู้ในเรื่องนี้ โดยยกเอา ป.พ.พ. มาตรา 865 มาอ้าง และบอกอ้างสัญญาประกันชีวิต ที่เป็นโมฆะรายนี้ ทั้งนี้เพราะการเปิดเผยข้อความจริงให้บริษัทผู้รับประกันภัยทราบ เป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย ซึ่งหมายความว่าผู้ถูกเอาประกันชีวิตด้วย การที่นางสมหญิงผู้ถูกเอาประกัน รู้ตัวดีว่าตนกำลังเป็นมะเร็งที่เต้านม แต่ด้วยความอายจึงนิ่งเฉยเสียไม่แถลงข้อความจริงนั้นให้บริษัทผู้รับประกันภัยทราบ ถือได้ว่าเป็นการปกปิดไม่ว่าจะเป็นกรกระทำของผู้เอาประกัน หรือผู้ถูกเอาประกันก็ตาม เป็นผลให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆะ บริษัทผู้รับประกันชีวิตมีสิทธิบอกอ้างได้ ภายในกำหนดเวลาตามที่กฎหมายบัญญัติไว้

ดังนั้น บริษัทผู้รับประกันชีวิต มีข้อต่อสู้ โดยยกเอามาตรา 865 มาอ้าง และบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆะรายนี้ได้

ข้อ 17. **คำถาม** : นายกนก เอาประกันอัคคีภัยบ้านราคา 1 ล้านบาท ไว้กับบริษัทประกันภัยแห่งหนึ่ง โดยตีราคามูลประกันภัยไว้ 1 ล้านบาท ตามความเป็นจริง มีอายุสัญญาประกัน 3 ปี จำนวนเงินที่เอาประกัน 1 ล้านบาท และระบุให้ตนเองเป็นผู้รับประโยชน์ ในระหว่างอายุสัญญาประกัน บิดาของนายกนก ประมาณเดือนละอย่างร้ายแรงจุดไฟเผาผลในบ้าน ทำให้ไฟไหม้บ้านทั้งหลัง ปรากฏว่า เป็นช่วงเวลาที่ค่าวัสดุต่าง ๆ ราคาที่ดินและราคาบ้านเพิ่ม เมื่อตีราคา ณ สถานที่ วัน เวลาที่เกิดเหตุแล้ว บ้านของนายกนก มีราคาถึง 2 ล้านบาท คังนี้ ให้วินิจฉัยว่า นายกนกจะเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จากบริษัทผู้รับประกันภัยได้ หรือไม่ อย่างไร

คำตอบ : ความวินาศภัยได้เกิดขึ้น เพราะความประมาณเดือนละของบิดาของผู้เอาประกัน ซึ่งมีได้เป็นผู้เอาประกัน หรือผู้รับประโยชน์ ประมาณเดือนละอย่างร้ายแรง บริษัทผู้รับประกันภัยจึงนำ ป.พ.พ. มาตรา 879 ขึ้นอ้างเป็นข้อยกเว้นเพื่อไม่ต้องรับผิดชอบไม่ได้ บริษัทผู้รับประกัน ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนตามสัญญาแต่อย่างไรก็ตาม ราคาค่าเสียหายนั้นก็ต้องอยู่ภายใต้บังคับของ ป.พ.พ. มาตรา 877 วรรคท้าย ที่ว่า ต้องไม่เกินจำนวนเงินที่เอาประกันภัยด้วย เมื่อบ้านที่เอาประกันมีราคาสูงขึ้นเป็น 2 ล้านบาท ในเวลาที่เกิดวินาศภัย แต่ได้เอาประกันไว้ในจำนวนเงินเพียง 1 ล้านบาท บริษัทผู้รับประกันภัยก็จะจ่ายให้ไปตามจำนวนเงินที่เอาประกัน คือ 1 ล้านบาทเท่านั้น

สรุป : นายกนก เรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากบริษัทผู้รับประกันภัยได้ โดยเรียกได้เพียง 1 ล้านบาท ตามจำนวนเงินที่เอาประกันภัย

ข้อ 18. คำถาม : บริษัทไทยอินเตอร์ประกันชีวิต จำกัด มีข้อกำหนดว่า บุคคลที่จะเอาประกันชีวิตนั้น จะต้องมีอายุขั้นสูงไม่เกิน 65 ปี นายเสมียนอายุ 55 ปี ได้ไปทำสัญญาประกันชีวิต โดยแถลงอายุตนเองว่า 45 ปี และระบุให้นายสมานบุตรชายเป็นผู้รับประโยชน์ ซึ่งการกระทำของนายเสมียน เป็นการปกปิดความจริง เพราะไม่ต้องการเสียเบี้ยประกันสูง ต่อมาในระหว่างอายุสัญญาประกัน ฯ นายสมานได้ขับรถชนค้พานายเสมียนไปเที่ยวเขาใหญ่ ปรากฏว่า ด้วยความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงของนายสมาน รถชนค้ได้พลิกคว่ำ เป็นเหตุให้นายเสมียนถึงแก่ความตายทันที นายสมานผู้รับประโยชน์ จึงได้ขอรับเงินเอาประกันชีวิตจากบริษัท ฯ ดังนี้ถ้าบริษัทไทยอินเตอร์ ฯ ทราบความจริง บริษัท ฯ จะใช้สิทธิบอกล้างสัญญาประกันชีวิตรายนี้ และปฏิเสธการจ่ายเงินเอาประกันชีวิตได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : บริษัทไทยอินเตอร์ ประกันชีวิต จำกัด ไม่มีสิทธิบอกล้างสัญญาประกันชีวิตรายนี้ แม้นายเสมียนผู้เอาประกันจะได้แถลงอายุของตนเองคลาดเคลื่อนโดยเจตนาก็ตาม ทั้งนี้เพราะอายุที่แท้จริงของนายเสมียน (อายุ 55 ปี) ยังไม่เกินอัตราอายุตามทางค้ำปกติ กล่าวคือ อายุที่แท้จริงของนายเสมียนยังอยู่ภายในกำหนดอายุของทางบริษัทผู้รับประกัน ฯ ได้กำหนดไว้ (อายุขั้นสูงไม่เกิน 65 ปี) ฉะนั้นสัญญาประกันชีวิตรายนี้ยังไม่ตกเป็นโมฆียะ ตามมาตรา 893 บริษัท ฯ จึงไม่มีสิทธิบอกล้าง

เนื่องจากสัญญาประกันชีวิตรายนี้ ได้ระบุให้นายสมาน บุตรชายเป็นผู้รับประโยชน์ เมื่อนายเสมียนถึงแก่ความตาย เพราะรถชนค้พลิกคว่ำจากการขับด้วยความประมาทเดินเล่ออย่างร้ายแรงของนายสมาน ผู้รับประโยชน์ ไม่ใช่กรณีที่ผู้เอาประกัน ถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ตามมาตรา 895 (2) ฉะนั้นบริษัท ฯ จะปฏิเสธการจ่ายเงินประกันชีวิตให้แก่ นายสมาน ผู้รับประโยชน์ไม่ได้

ข้อ 19. คำถาม : นายภิญโญ ทำสัญญาเช่าซื้อรถยนต์จากบริษัทมอเตอร์คาร์ จำกัด โดยมีนางสาวอโยธยา คนรักเป็นผู้ชำระค่าเช่าซื้อแทนทุกงวด ในระหว่างอายุสัญญาเช่าซื้อ นายภิญโญ ได้นำรถยนต์คันนี้ไปทำสัญญาเอาประกันวินาศภัย ค้ำครองโจรกรรม กับบริษัทสยามไทยประกันภัย จำกัด ภายในอายุสัญญาประกัน คนร้ายได้ลักรถยนต์คันนี้ไป ตำรวจไม่สามารถติดตามเอามาคืนได้ นายภิญโญจึงเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน แต่บริษัทสยามไทยประกันภัย จำกัด ปฏิเสธการจ่ายเงิน โดยอ้างว่า นายภิญโญ ไม่ได้เป็นผู้ชำระเงินค่าเช่าซื้อรถยนต์คันนี้ สัญญาเช่าซื้อยังไม่ครบกำหนด บริษัทมอเตอร์คาร์ จำกัด ยังไม่ได้โอนกรรมสิทธิ์รถยนต์คันนี้ให้นายภิญโญ นายภิญโญจึงไม่มีส่วนได้เสีย ไม่มีสิทธินำรถยนต์คันนี้มาทำสัญญาประกันสัญญาประกันฉบับนี้ จึงไม่มีผลผูกพัน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 863 ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่า ข้ออ้างของบริษัทสยามไทยประกันภัย จำกัด รับฟังได้หรือไม่ นายภิญโญมีสิทธิได้รับค่าสินไหมทดแทน ตามสัญญาประกันภัยรายนี้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : ข้ออ้างของบริษัทสยามไทยประกันภัย จำกัด รับฟังไม่ได้ แม้ว่านายภิญโญ จะมีได้เป็นผู้ชำระเงินค่าเช่าซื้อ แต่นายภิญโญก็ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติตามสัญญาเช่าซื้อที่ได้ทำไว้กับบริษัทมอเตอร์คาร์ จำกัด จึงถือได้ว่า นายภิญโญเป็นผู้มีส่วนได้เสีย อันอาจทำสัญญาประกันภัยรถยนต์คันนี้ได้ สัญญาประกันภัยจึงมีผลผูกพัน ตามนัย ป.พ.พ. มาตรา 863 นายภิญโญ จึงมีสิทธิได้รับเงินค่าสินไหมทดแทน ตามสัญญา

ข้อ 20. คำถาม : นายวินัย ซื้อรถยนต์คันใหม่หนึ่งคัน ราคา 1 ล้านบาท และได้นำรถยนต์คันที่ซื้อไปทำสัญญาประกันภัยรถยนต์ ไว้กับบริษัทแห่งหนึ่ง โดยเอาเงินประกันเต็มตามราคารถ หลังจากนั้นอีก 1 เดือน นายวินัยได้ทำสัญญาประกันภัยค้ำจุนรถคันดังกล่าว ไว้กับบริษัทเดิมอีก จำนวนเงินที่เอาประกันภัย 200,000 บาท ต่อมาภายในอายุสัญญาประกันภัย นายวินัยได้ขับรถยนต์ด้วยความประมาทเลนเล่อชนรถจักรยานยนต์ ของนายวิจิตเสียวหาย เป็นเงิน 50,000 บาท และรถยนต์ของนาย

วินัยเองได้รับความเสียหายคิดเป็นเงิน 100,000 บาท นายวินัยได้ไปขอรับเงินค่าเสียหาย จำนวน 50,000 บาท จากบริษัทตามสัญญาประกันภัยค้ำจุน เพื่อนำไปจ่ายให้แก่ นายวิจิต บริษัทก็จ่ายให้ตามสัญญา แต่ปรากฏว่า นายวินัยหาได้นำเงินจำนวน 50,000 บาท นั้นไปจ่ายให้นายวิจิตไม่

ดังนั้น ให้ท่านวินิจฉัยว่า บริษัทผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน จากความประมาทเลินเล่อของนายวินัยตามสัญญาที่ทำไว้ ทั้งกรณีความเสียหายของรถยนต์ และความเสียหายของรถจักรยานยนต์ของนายวิจิต ซึ่งนายวินัยได้รับเงินค่าความเสียหายไปจากบริษัทแล้วหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ : นายวินัย ได้ทำสัญญาประกันภัยไว้ สองฉบับ คือสัญญาประกันภัยรถยนต์ และสัญญาประกันภัยค้ำจุน ปรากฏว่า ในระหว่างอายุสัญญาของกรมธรรม์ทั้งสองฉบับ นายวินัยได้ขับรถยนต์ด้วยความประมาทเลินเล่อ เป็นเหตุให้รถยนต์ที่ทำประกันภัยไว้ได้รับความเสียหาย 50,000 บาท ดังนั้น บริษัทผู้รับประกันภัย จะต้องรับผิดชอบคือ

(1) กรณีประกันภัยรถยนต์ : บริษัท ฯ ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ นายวินัย 100,000 บาท ตามความเสียหายที่แท้จริง และไม่เกินวงเงินที่เอาประกันภัยไว้ 1 ล้านบาท (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 877) บริษัทจะปฏิเสธไม่ยอมชดใช้ค่าสินไหมทดแทนไม่ได้ เพราะเหตุที่ไม่ใช่ความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของนายวินัย ผู้เอาประกันภัย (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 879)

(2) กรณีประกันภัยค้ำจุน : บริษัทผู้รับประกันภัย ยังคงต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายให้แก่ นายวิจิต ตามสัญญาประกันภัยค้ำจุน ที่ได้ทำไว้กับนายวินัยดั่งนั้น แม้ว่านายวินัยจะได้รับเงินค่าเสียหายจำนวน 50,000 บาท ตามสัญญาจากบริษัทไปแล้ว แต่ไม่ได้นำไปชดใช้ให้แก่ นายวิจิตก็ตาม บริษัท ฯ ยังไม่หลุดพ้นจากความรับผิดชอบนายวิจิตผู้เสียหาย เว้นแต่บริษัท ฯ จะพิสูจน์ได้ว่า ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจำนวน 50,000 บาท นั้น นายวินัยผู้เอาประกันภัยได้ใช้ให้นายวิจิตผู้ต้องเสียหายแล้ว (ตาม ป.พ.พ. มาตรา 887 วรรคท้าย)

พิมพ์ที่... สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Ramkhamhaeng University Press.